

Lähettäjä: Marie Grannas <marie.grannas@kaskinen.fi>
Lähetetty: 28. elokuuta 2014 13:52
Vastaanottaja: Huotarinen Heini (OM); OM Oikeusministeriö
Aihe: Kaskisten kaupunginhallituksen päätökset 25.8.2014 §§ 89-90

HALL:140 /2014

KH 89 § Vaalien ajankohdat ja kansalaisten osallistumisoikeudet / Lausuntopyyntö

Valmistelija MaKa:

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa vaalien ajankohtia ja kansalaisten osallistumisoikeuksia selvittävän, oikeusministeriön asettaman parlamentaarisen työryhmän ehdotuksista (Vaalien ajankohdat ja kansalaisten osallistumisoikeudet, Työryhmän mietintö 31/2014, Oikeusministeriö).

Työryhmän työn taustalla on ns. puoluesihteeritoimikunnan lokakuussa 2013 tekemät esitykset. Oikeusministeriön työryhmän tehtävänä on ollut selvittää näiden ehdotusten toteuttamista ja valmistella mahdolliset lakiehdotukset.

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa työryhmän seuraaviin esityksiin 29.8.2014 mennessä. Lausuntoa pyydetään vastaamalla esitysten alla oleviin kysymyksiin.

1. Oikeusministeriön asettama parlamentaarinen työryhmä ehdottaa vaalilain muuttamista siten, että kunnallisvaalit siirretään lokakuun neljännestä sunnuntaista huhtikuun kolmanteen sunnuntaihin. Kunnallisvaalien vaalipäivä olisi sama kuin nykyisin eduskuntavaalien vaalipäivä. Huhtikuun kolmannelta sunnuntaista muodostuisi näin yleinen vaalipäivä. Kunnallisvaalit ja eduskuntavaalit vuorottelisivat kahden vuoden välein eikä kyse siten olisi samanaikaisesti järjestettävistä vaaleista.

Kunnallisvaalien aikaistaminen keväälle merkitsisi käytännössä sitä, että uusi valtuusto pääsisi päättämään jo seuraavan vuoden talousarviosta ja kunnallisverosta. Näin vaalien tulos heijastuisi aikaisempaa välittömämmin kunnan toimintaan, ja uuden valtuuston vaikutusmahdollisuudet paranisivat. Pyrkimyksenä myös on, että kunnallisvaalien siirto keväälle ja huhtikuun kolmas sunnuntai yleisenä vaalipäivänä lisäisivät äänestysaktiivisuutta. Vaaleja koskevan tutkimustiedon perusteella on tosin vaikea ennakoida, miten vaalipäivän siirto vaikuttaa äänestysaktiivisuuteen.

Työryhmä ehdottaa, että kunnallisvaalit järjestettäisiin ensimmäisen kerran huhtikuussa vuonna 2017. Vuoden 2016 säännönmukaiset kunnallisvaalit siirtyisivät vuoden 2017 huhtikuuhun, ja nykyisten, vuoden 2016 lopussa toimikautensa päättävien valtuustojen toimikautta jatkettaisiin vuoden 2017 toukokuun loppuun.

Kysymys: Mitä mieltä olette työryhmän kunnallisvaalien siirtämistä koskevista ehdotuksista?

2. Työryhmä ehdottaa, että neuvoo-antavien kunnallisten kansanäänestysten järjestäminen sallitaan kunnallisvaalien yhteydessä. Nykyisin kunnallisten kansanäänestysten järjestäminen vaalien yhteydessä on kielletty. Työryhmän näkemyksen mukaan kunnallisia kansanäänestyksiä ei ole perusteltua järjestää muiden, valtiollisten vaalien yhteydessä, sillä vaaliteemat ovat tällöin keskenään hyvin erilaiset. Vastaavasti valtiollisia kansanäänestyksiä voidaan nykyisin toimittaa vain valtiollisten vaalien yhteydessä tai erikseen. Äänestyksen toimittamista koskevat

hallinnolliset menettelyt ovat myös yksinkertaisemmat kunnallisvaalien yhteydessä. Työryhmä toteaa lisäksi, että erikseen valmisteltavana oleva nettiäänestyksen käyttöönotto helpottanee kunnallisten kansanäänestysten järjestämistä. Nettiäänestysmahdollisuus muuttaa merkittävästi kansanäänestysten järjestämistä, ja tämän vuoksi työryhmä katsoo, että tarpeelliset lainsäädännön muutokset on perusteltua valmistella aikanaan yhtenäisesti.

Kysymys: Mitä haluatte lausua työryhmän kunnallisvaalien ja kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä yhdessä?

3. Työryhmä käsitteli edellä mainittujen teemojen lisäksi muun muassa presidentinvaalin ajankohtaa, kansalaisaloitteen tekemisen ikärajan alentamista 15 vuoteen sekä samana keväänä järjestettävien eduskunta- ja europarlamenttivaalien aikataulutusta. Arviointi kansalaisaloitteen toimivuudesta ja mahdollisesta ikärajan muuttamisesta on työryhmän mukaan tehtävissä vasta, kun menettelystä on saatu enemmän kokemuksia.

Suomen pitkän aikavälin tavoitteeksi tulisi asettaa europarlamenttivaalien aikaistaminen samaan ajankohtaan kuin eduskuntavaalit ja kunnallisvaalit.

Työryhmä ei esitä näihin teemoihin liittyen tässä vaiheessa lakimuutoksia.

Kysymys: Mitä haluatte lausua työryhmän mietinnöstä?

Päätösehdotus (M.S.)

Kaupunginhallitus esittää lausuntonaan työryhmän mietintöön seuraavat vastaukset esitettyihin kysymyksiin:

1. Kunnallisvaalien siirtäminen huhtikuulle aiheuttaa kunnan talousarvion käsittelylle vaalivuonna aikataullisia muutoksia, sillä uusien lautakuntien varsinainen työskentely alkaisi oletettavasti vasta elokuussa. Uusien luottamushenkilöiden aika perehtyä toimialansa asioihin jäisi hyvin lyhyeksi, ja uusi aikataulu hidastaisi talousarvion käsittelyä. Nykyinen aikataulu on tarkoituksenmukaisempi, vaikkakin uudet valtuutetut eivät voi vaikuttaa valtuustokauden ensimmäisen vuoden talousarvioon ja veroprosentteihin.

2. Ei huomautettavaa.

3. Ei huomautettavaa.

Kaupunginhallitus

päätöksen hyväksyä päätösehdotuksen.

KH 90 § Lausuntopyyntö nettiäänestystyöryhmän väliraportista**Valmistelija MaKa:**

Oikeusministeriö on asettanut nettiäänestystä valmistelevan työryhmän 15.11.2013 alkavaksi ja 30.1.2015 päättyväksi toimikaudeksi. Tarkoituksena oli, että perinteisten äänestystapojen rinnalle kehitetään sähköiseen asiointiin perustuva äänestystapa, nettiäänestys (so. äänestäminen tietoverkon välityksellä valvomattomissa olosuhteissa), ja siten edistetään perustuslaissa turvattujen vaali- ja osallistumisoikeuksien käyttämistä. Nettiäänestystyöryhmä on antanut väliraportin 11.6.2014. Väliraportti on luettavissa osoitteessa:

<http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1402314698804.html>

Oikeusministeriön nettiäänestystä valmisteleva työryhmä pyytää lausuntoja väliraporttiinsa ensisijaisesti tämän pilottivaiheessa olevan lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta. Tarkoituksena on saada käyttökokemuksia palvelun jatkokehittämistä varten. Oikeusministeriö pyytää lausuntoa työryhmän seuraaviin esityksiin 29.8.2014 mennessä. Lausuntoa pyydetään vastaamalla esitysten alla oleviin kysymyksiin.

1. Työryhmä katsoo, että nettiäänestysjärjestelmä voidaan kehittää neuvoo-antaviin kunnallisiin kansanäänestyksiin. Koska kirjeäänestys on jo käytössä, nettiäänestys ei muuttaisi äänestäjän asemaa valvomattomissa olosuhteissa äänestämisen osalta. Lisäksi, kun kyse on neuvoo-antavasta äänestyksestä, mahdolliset virheet eivät olisi tuloksen kannalta yhtä kohtalokkaita kuin vaaleissa. Kunnan valtuuston niin päättäessä nettiäänestys voisi kunnallisessa kansanäänestyksessä korvata nykyisin yleisesti käytetyn kirjeäänestyksen.

Nettijärjestelmän käyttöä voisi myös pilotoida kunnallisten kansanäänestysten lisäksi joidenkin kunnallisten toimijoiden, kuten nuorisovaltuustojen tai vanhusneuvostojen vaaleissa. Myönteisten kokemusten kautta luottamusta järjestelmään voitaisiin kasvattaa vähitellen.

Nettiäänestyksen käyttöönotto kunnallisissa neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä edellyttää muutoksia neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä säädettyyn lakiin (656/1990). Koska kansanäänestysmenettelyn keskeisistä yksityiskohdista noudatetun käytännön mukaan säädetään lain tasolla, lainvalmistelutyö on järkevää ajoittaa toteutettavaksi yhtä aikaa äänestysjärjestelmän kehittämisen kanssa. Tästä syystä työryhmän väliraporttia ei ole kirjoitettu hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmä esittää, että työtä nettiäänestysjärjestelmän kehittämiseksi jatketaan. Tavoitteena olisi ottaa nettiäänestys käyttöön neuvoo-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä ja että sitä varten osana oikeusministeriön demokratiaverkkopalveluja toteutetaan nettiäänestysjärjestelmä, joka on kuntien käytettävissä ilman eri korvausta.

Nettiäänestystä ei käytettäisi kunnallisissa neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä, mikäli äänestys järjestetään vaalien yhteydessä.

Kysymykset:

Mitä mieltä olette nettiäänestysmahdollisuuden käyttöönotosta kunnallisissa kansanäänestyksissä?

Uskotteko, että kunnassanne säilytettäisiin kirjeäänestysmahdollisuus nettiäänestyksen rinnalla? Järjestäisikö kuntanne useammin kunnallisia kansanäänestyksiä, jos kuntien käytettävissä olisi maksutta nettiäänestysjärjestelmä?

2. Työryhmä katsoo, että turvallisen nettiäänestysjärjestelmän kehittäminen yleisissä vaaleissa käytettäväksi olisi mahdollista, mutta se vaatii merkittäviä rahallisia panostuksia. Nettiäänestys

otettaisiin vaaleissa käyttöön muiden äänestystapojen rinnalle, joten nettiäänestyksen käyttöönotto lisäisi vaalien kustannuksia. Nettiäänestyksen etuja, kuten erilaisten äänestäjäryhmien parempi osallistuminen ja sähköisen käyttöliittymän tuomat mahdollisuudet parempiin käyttökokemuksiin, pitäisi arvioida suhteessa järjestelmän kehitys- ja ylläpitokustannuksiin.

Nettiäänestysjärjestelmän kustannukset pitää arvioida erikseen kokonaisuutena huomioiden myös ennakköäänestämisyjärjestelmän nykykustannukset ja niiden vähentämispotentiaali pitkällä aikavälillä. Nettiäänestysjärjestelmän kustannukset eivät ole kertaluonteisia investointeja, vaan järjestelmä edellyttää jatkuvaa ylläpitoa sekä uusiin teknologioihin sopeutumista ja uhkakuvien varautumista. Ennen nettiäänestysjärjestelmän käyttöönottoa nettiäänestystyöryhmä jatkaa työtä toimivan mallin kehittämiseksi ja arvioi käytettävissä olevien tietojen perusteella nettiäänestysjärjestelmän toteuttamiskustannuksia.

Nettiäänestysjärjestelmän kehittäminen on pitkä prosessi, joka edellyttää panostusta julkiselta hallinnolta sekä eri alojen asiantuntijoiden yhteistyötä. Työryhmä ehdottaa, että se selvittäisi syksyllä 2014 keinoja ja toimintatapoja nettiäänestysjärjestelmän kehitystyön organisoimiseksi. Työryhmä selvittäisi muun muassa mahdollisuutta kehittää nettiäänestystä yhteistyössä korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa sekä Norjan, Ruotsin ja Viron valtioiden kanssa.

Kysymys:

Mitä mieltä olette suunnitelmista nettiäänestystyöryhmän jatkotyön osalta?

3. Uuden äänestämistavan, nettiäänestyksen, käyttöönotossa on huolehdittava siitä, ettei vaaranneta nykyistä kansalaisten luottamusta vaalien ja kunnallisten kansanäänestysten toimittamiseen. Tämä edellyttää sitä, että äänestysjärjestelyillä mahdollisimman tehokkaasti varmistetaan äänestyksen turvallisuus ja äänioikeutettujen vaalialaisuuden sekä valinnanvapauden säilyminen.

Keskeisintä nettiäänestyksen onnistumisen kannalta on kansalaisten luottamus järjestelmään. Luottamusta tulee nettiäänestysjärjestelmän kehitystyössä rakentaa viestinnällä ja valmistelun avoimuudella. Luottamuksen saavuttamiseksi järjestelmän on oltava helppokäyttöinen ja kansalaisten on kyettävä mahdollisimman kattavasti ymmärtämään järjestelmän yleisiä toimintaperiaatteita. Kuitenkin on selvää, että uskottava nettiäänestysjärjestelmä on teknisesti niin edistynyt, että järjestelmän toiminnallisuuksien kattava tarkastelu edellyttää syvällistä asiantuntemusta tietojenkäsittelystä, tietoturvasta ja salaustieteestä. Kansalaisten on siltä osin luotettava asiantuntijoiden käsityksiin järjestelmän turvallisuudesta.

Järjestelmän kehittämisessä on asetettava tavoitteeksi, että nettiäänestysprosessi ja -ohjelmisto ovat avoimia ja että järjestelmässä on vain sellaisia toiminnallisuuksia, joita voidaan tarkastella. Äänestysjärjestelmän tulee olla valtion omistuksessa tai hallinnassa sekä äänestysjärjestelmän, mukaan luettuna lähdekoodi ja järjestelmän tekniset kuvaukset, tulee olla tarkastelua varten julkinen niin kansalaisille, järjestöille, asiantuntijoille kuin vaalitarkkailijoillekin.

Kysymykset:

Mitä mieltä olette luottamuksen merkityksestä nettiäänestykselle?

Miten luottamusta voidaan rakentaa ja mitkä seikat voivat horjuttaa sitä?

Miten järjestelmän avoimuus voidaan parhaiten turvata?

Tuetteko nettiäänestystyöryhmän ehdotuksia?

Päätösehdotus (M.S.)

Kaupunginhallitus esittää lausuntonaan seuraavat vastaukset esitettyihin kysymyksiin.

1. Mitä mieltä olette nettiäänestysmahdollisuuden käyttöönotosta kunnallisissa kansanäänestyksissä? Nettiäänestysmahdollisuuden käyttöönottoa kannatetaan edellyttäen, että järjestelmä kehitetään turvalliseksi ja sen käyttö on kunnille maksuton.

Uskotteko, että kunnassanne säilytettäisiin kirjeäänestysmahdollisuus nettiäänestyksen rinnalla? Kyllä.

Järjestäisikö kuntanne useammin kunnallisia kansanäänestyksiä, jos kuntien käytettävissä olisi maksutta nettiäänestysjärjestelmä? En osaa sanoa.

2. Mitä mieltä olette suunnitelmista nettiäänestystyöryhmän jatkotyön osalta? Ei lausuttavaa.

3. Mitä mieltä olette luottamuksen merkityksestä nettiäänestykselle? Järjestelmän turvallisuus on ensiarvoisen tärkeä äänestäjien luottamuksen kannalta.

Miten luottamusta voidaan rakentaa ja mitkä seikat voivat horjuttaa sitä? Järjestelmästä tiedottamisella ja vaaleihin osallistuvan henkilökunnan kouluttamisella. Luottamusta horjuttavat mm. epäonnistuneet pilotoinnit eli järjestelmän tulisi olla toimiva ja käytön turvallista ennen käytön kokeilua.

Miten järjestelmän avoimuus voidaan parhaiten turvata? Ei lausuttavaa.

Tuetteko nettiäänestystyöryhmän ehdotuksia? Kyllä.

Kaupunginhallitus

päätti hyväksyä päätösehdotuksen.
